

Därför skär jag av brandslangen

Examinationsuppgift

Medierna och det kosmopolitiska

av

Fredrik Edin

Kamrater, det är bäst att redan nu slå in på en annan väg, skaka oss fria från den mörka natt som omslutit oss och lämna mörkret bakom oss. Den nya dag som redan gryr skall finna oss fasta, vakna och beslutsamma. Frantz Fanon¹

Det brinner i förorten. Någon kastar sten på polis, brandmän och ambulansförare. Någon annan skär av en brandslang. Långt innan branden slocknar har morgontidningarnas svartaste rubriker skrivit sig mer eller mindre av sig själva.

Stenkastning i Malmö, bilbränder i Göteborg eller skolbränder i Stockholm. Liknande händelser i förorter till Paris, London eller Berlin. Eller samma händelser med omvänd geografi i USA där de fattiga bor downtown och de rika i förorterna. Attackerna mot civilsamhället blir allt vanligare. Åtminstone är det lätt att tro det när man läser morgontidningarna.

Ofta blir det bara notiser eller kortare artiklar med krigsrubriker. Men ibland stannar media upp och försöker förstå. I krönikor, på ledarsidor och i debatter. Mer eller mindre initierade tyckare, med olika grad av koppling till de förorter de försöker beskriva, letar förklaringar. Vissa talar om ökade klyftor och strukturella problem. Andra om bidragsberoende och ökad fundamentalism. Ytterligare några menar att integrationen har misslyckats. Men ingen har hittills vad jag vet lyckats ge en trovärdig och begriplig förklaring till attackerna mot samhällets representanter. Varför anfaller någon ambulanspersonal? Hur kan någon bränna ner sin egen skola?

En av de flitigaste tyckarna är författaren och journalisten Lars Åberg som avhandlat liknande händelser i förorterna ett flertal gånger i olika morgontidningar, främst Sydsvenska Dagbladet. Åberg avslutar en av sina texter, den här gången i Dagens Nyheter, med en obesvarad fråga:

Behovet av befrielse är stort. Men vilket slags samhälle är det de förespråkar, som lockar brandmännen till sina kvarter för att kunna kasta sten på dem och sjukvårdspersonalen?²

Jag tänkte vara så vänlig att besvara frågan åt honom.

MITT EGET KOSMOPOLIS

Men låt oss börja från början. När jag växte upp var jordklotet delat i väst, öst och tredje världen. Halva Europa låg bakom en mur, ingen firade studenten i Prag och eventuella ubåtar skvallrade om en förestående invasion från Sovjetunionen. Kanarieöarna var ett exotisk resmål och en klasskamrat som reste till Australien var dåtidens lokala motsvarighet till Christer Fuglesang.

Det fanns två tevekanaler men inga mobiltelefoner. Internet ska vi inte tala om. Min enda vettiga källa till information var de brittiska musiktidningar jag köpte på Centralstationen i Stockholm.

Världen är fortfarande delad. Men på ett mer diffust sätt. Istället för tre delar finns det betydligt fler. Gränserna går heller inte bara mellan länder, utan också inom. De flesta större städer har små enklaver av både första och tredje världen innanför stadsgränserna.

Det finns inga exotiska resmål kvar. Visa mig en avlägsen, svåråtkomlig plats på andra sidan jorden och jag ska visa dig några backpackers och kanske till och med en all-inclusive-resort för den typen av finsmakare som inte ser sig själva som turister. Inte ens rymdfärder är särskilt exklusiva längre när en vanlig svensk kille kan bli astronaut och flyta omkring viktlös via webbkamera.

Lika mycket tid som jag tidigare ägnade åt att hitta information lägger jag idag på att välja bort information. Jag har tre telefonnummer och tolv e-mailadresser. Antalet dagstidningar jag ögnar igenom vågar jag inte tänka på. Jag har bloggar, facebook, linkedin, twitter och ett program som med jämna mellanrum berättar för mina sociala medier var jag befinner mig fysiskt. Som om det skulle spela någon roll.

Jag kan och blir nådd dygnet runt från hela världen. Jag har dagliga diskussioner om allt mellan vardagsbekymmer till livets stora frågor med människor jag inte känner annat än till deras avatarer och som bor på platser som Berlin, San Fransisco, Osaka och Rio de Janeiro. Åtminstone tror jag att de bor där.

Det är en friare och öppnare värld. Trots elfte september. Åtminstone för mig och andra privilegierade, välutbildade och förhållandevis rika människor. Men tyvärr ser det inte ut så för alla.

DET KOSMOPOLITISKA MYNTETS BAKSIDA

Den kosmopolitiska diskursen handlar om mänskliga rättigheter. Om moral och etik. Om förnuft, kultur och värderingar. Om att världen blir mindre. Avstånd krymper. Värderingar likriktas. Gränser och barriärer rivs. "Allt fast och beständigt förflyktigas, allt heligt profaneras³", som två av världens första kosmopoliter Karl Marx och Friedrich Engels skrev en gång i tiden.

Det kosmopolitiska handlar också om västvärldens förhållande till det som Frantz Fanon en gång i tiden döpte till "tredje världen⁴", det vill säga den fattigaste tredjedelen av jordens länder. Det handlar om vårt ansvar för lidande och orättvisor. Om vårt förhållande till andra kulturer, andra religioner, andra värderingar och andra sätt att leva. Om våra skyldigheter. Det kosmopolitiska kan närmast beskrivas som den moraliska dimensionen av globaliseringen.

Men det kosmopolitiska myntet har också en baksida. Samtidigt pågår en parallell process som i allt väsentligt är raka motsatsen till det jag beskrev nyss. Nya gränser och barriärer uppstår. Avstånd ökar. Förståelsen minskar. Det sker en lokalisering istället för globalisering. Samtidigt som några reser obehindrat, blir andra allt mer bundna till vissa platser. Samtidigt som en designer, musiker eller entreprenör inom dataspelsbranschen känner mer gemenskap med en jämnårig i Tokyo eller Rio de Janeiro än med sina grannar uppstår en tredje värld, eller snarare flera tredje världar, mitt ibland oss.

Rörlighet är en tydlig klassmarkör. Kan du förflytta dig obehindrat eller är du bunden till en plats? Kommunikerar du med världen eller bara med dina fysiska grannar? Eller ens med dem? Zygmunt Bauman menar att de privilegierade lever "i tiden", oberörda av rummets fysiska begränsningar, medan de andra lever "i rummet", där tiden är tom och ingenting någonsin händer⁵.

Under nuvarande socialförsäkringsminister Ulf Kristerssons tid som socialborgarråd i Stockholm drog staden in månadskortet för de medborgare som fick ekonomiskt bistånd, det som förr kallades socialbidrag. Vissa förorter ligger 40 minuters resväg från centrum. Utan tillgång till kollektivtrafiken har du ingen möjlighet att förflytta dig. Utan arbete har du ingenting att göra. Du är bokstavligen talat fast i ett rum där ingenting någonsin händer. Lokaliserad istället för globaliserad. Ingen kan lämna, men alla kommer in. Om de vill alltså.

Så varför inte en tripp till Tensta konsthall, med ett stopp för lite torghandel i Rinkeby centrum med några doser social turism på köpet? Till skillnad från invånarna där kan jag åka därifrån när jag tröttnat

Det förekommer en lokalisering bland eliten också. Den är däremot frivillig. Den mest extrema formen av elitlokalisering är så kallade gated communities. Små inmurade samhällen dit bara de boende har tillträde. Men de kan till skillnad från exempelvis Stockholms socialbidragstagare lämna när de vill. Åka världen runt och träffa människor med liknande värderingar och liknande preferenser i snart sagt alla jordens länder. Möjligen med undantag för Nordkorea

De kan för all del träffa människor med andra preferenser och värderingar också. Men de bestämmer själva om de vill lämna sin kameraövervakade värld. De bestämmer själva vilka som får hälsa på. Ett gated community är de fattiga förorternas lokalisering inverterad. Alla kan lämna, men ingen kommer in. Eller som Bauman uttrycker det:

*The elite have chosen isolation and pay for it lavishly and willingly. The rest of the population finds itself cut off and forced to pay the heavy cultural, psychological and political price for their new isolation*⁶.

Bauman⁷ beskriver hur globaliseringen river murar, hinder och nationsgränser för varor och kapital, affärsmän och akademiker. Samtidig reser sig nya barriärer i form av hårdare immigrationslagar och nolltolerans. På andra platser och för helt andra människor. En flykting kan betala mångdubbelt mer för en plats på ett stinkande, ovärdigt och överfullt smuggelfartyg än affärsmannen betalar för sin förstaklassbiljett på flyget på exakt samma sträcka.

Men märk väl att det oftast inte är personer utan arbetskraft som åtnjuter fri rörlighet. Globaliseringen gäller varor inte nödvändigtvis människor. Nuförtiden kan vi fritt söka jobb i samtliga av den Europeiska unionens medlemsländer. Men om du är född utanför är det inte säkert att du kommer in över huvudet. Och om någon anser att du inte jobbar kan du bli hemskickad även om du är EU-medborgare. Eller utvisad från Frankrike av inte annat skäl än att du är rom.

Medan varor cirkulerar fritt ökar kontrollen av personer. En tendens som blivit allt tydligare sedan elfte september. Under de 20 år som gått efter berlinmurens fall har det rests nya murar och gamla gränser har blivit ännu svårare att passera. Som mellan Israel och Västbanken, runt EU och mellan USA och Mexico.

Nuförtiden handlar skiljelinjerna mellan människor i allt mindre utsträckning om kultur, om religion eller om språk. Det handlar om att vissa ingår i en sfär av relativt ekonomiskt välstånd och om att andra inte gör det. Dessa gränser löper både mellan och inom länder.

STADENS FÖRDÖMDA

Den fattiga delen av världen finns numera representerad i alla större europeiska städer. Ofta i de mest slitna och mest miserabla stadsdelarna och förorterna. Ofta med en befolkning från andra delar av världen, inte sällan från forna kolonier. Men inte alltid. Alla länder har givetvis en inhemsk fattig befolkning också. Fastighetsmarknaden och politiska beslut förser ihop låginkomstagare, lågutbildade, sjuka och missbrukare i de minst attraktiva delarna av staden

Bauman⁸ menar att den urbana terrängen blir skådeplats för ett krig om rummet. Ett krig som ibland mynnar ut i upplopp och skadegörelse. Maktlösa, undanträngda invånare i områden som hamnat utanför både välfärd och globalisering skapar sina egna skyddsvallar i form av aggerssioner, i form av attacker mot civilsamhället. Detta beskrivs ofta som ordningsproblem men handlar samtidigt om samma territoriella anspråk som när det exempelvis

byggs ett gated community i en annan del av staden. Det handlar om att ta kontroll över det egna territoriet. Att bestämma vem som har tillträde och vem som inte har det. Att bestämma vad som är tillåtet och vad som inte är det.

Dick Hebdige beskriver det som:

Following the eternal custom of the bricoleurs they use for the purpose any material they can lay their hands on – rituals, dressing strangely, striking bizarre attitudes, breaking rules, breaking bottles, windows, heads, issuing rhetorically challenges to the law⁹.

En del går så långt att likna attacker mot civilsamhället vid inbördeskrig. I boken "Expectations of Civil War" från intervjuar Hans Magnus Enzensberger en socialarbetare i en förort till Paris:

They have already destroyed everything, the mailboxes, the doors, the staircases. They have demolished and looted the polyclinic where their smaller brothers and sisters are treated for free. They do not recognize any rules. They smash medical and dental clinics to bits and pieces and destroy their schools. If they are provided with a soccer field, they saw off the goal posts¹⁰

Enzenberger varnar för situationer som dessa är tecken på ett förestående inbördeskrig där befolkningen i förorterna reser sig och gör uppror. Ett inbördeskrig som smyger sig på. Utan tydliga kombatanter. Där det är svårt att skilja vän från fiende eller ens att tala om vänner och fiender. Ett inbördeskrig som börjar med mindre skadegörelse, nedskräpning, en trasig hiss och grafitti. Som fortsätter med brinnande bilar, totalförstörda skolor och besinningslösa attacker mot "allt som fungerar". Vad nästa steg i upptrappningen blir har vi kanske inte sett ännu.

JIHAD I ROSENGÅRD?

Bernard Lewis¹¹ delar farhågorna om en förestående konflikt. Enligt Lewis är det dock inte klassklyftor och orättvisor som är drivkraften i konflikten. Det är islam. Lewis menar islam och

västvärlden befinner sig i krig och att de växande muslimska minoriteterna i Europa är krutdurkar. I exempelvis Paris förorter, där oroligheterna avlöst varandra under många år, bor stora muslimska minoriteter som till stor del består av immigranter från tidigare kolonier.

Globaliseringen har alltså flyttat kolonialismen från bland annat Afrika till den franska huvudstaden och många andra städer. Även till länder som Sverige trots att vi i stort sett saknat kolonier.

Enligt Mustafa Dikec¹² började Paris förorter beskrivas som problematiska och oroliga under 70-talet. Men det var först under 80-talet som problemen diskuterades i termer av etnicitet och integration. Innan dess handlade diskussionen oftast om klassklyftor. Under 90-talet blir islam ett allt vanligare tema när media och politiker diskuterar problematiken. Dikec¹³ menar att det inte alls är ovanligt att exempelvis kravaller i Paris förorter beskrivs som "muslimska".

Även Lars Åberg tar upp religionen i sin artikel och menar att "en mångårig islamiseringsprocess" förstärkt förortsbefolkningen utanförskap¹⁴

Men hur relevant är egentligen religion och etnicitet i det här fallet? Är det någon som skulle betecknat studentupproret i Paris 68 som "katolskt"? Skulle någon bygga ett resonemang kring att så många av dem som deltog i oroligheterna vid EU-toppmötet i Göteborg 2001 växt upp i ett protestantiskt samhälle? Är våldet och misären på en avfolkad svensk bruksort specifikt "svenskt"? Är det överhuvudtaget intressant? Är människors tro eller ursprung verkligen en förklaring?

Dikec¹⁵ menar att diskussionen kring etnicitet och religion döljer de verkliga problemen. De förorter där det varit mest oroligheter utmärker sig nämligen inte bra etniskt eller religiöst. I de fall där de överhuvudtaget gör det. Däremot utmärker de sig tydligt i fråga om diskriminering, ojämlikhet och repression. I form av kriminalitet. I form av utbildningsnivå, sjuktal och medelinkomst.

Detsamma skulle jag våga påstå gäller svenska förhållanden. Exempelvis Rosengård, där det förekommit stenkastning mot polis och brandkår, Bergsjön, där det förekommit bilbränder och Rinkeby där

delar av en skola nyligen brunnit ner utmärker sig heller inte bara etniskt eller religiöst. Det är också områden med stora sociala problem, hög arbetslöshet, dåliga skolor och bostäder och låg utbildningsnivå och låga medelinkomster.

Är det någon som tror att det är en slump att detta globala fenomen – till synes meningslösa attacker mot civilsamhället – alltid inträffar där skillnaderna är mellan människor är som tydligast?

BAKOM SLÖJAN, EN VARA

Men det skulle vara felaktigt att påstå att det inte sker religiösa kollisioner i vår åtminstone förment kosmopolitiska värld. Seyla Benhabib¹⁶ beskriver en känd incident från 1989 då en rektor i Creil, norr om Paris förbjöd tre elever att bära slöja i klassrummet. Rektorn försökte också övertala elevernas föräldrar till att påverka sina barn att sluta bära slöja. Efter att tjejerna vägrat lyda rektorn hamnar händelsen i media med stor uppståndelse som följd. Det leder till både omfattande protester och är en tändande gnista i några av de oroligheter Dikecc¹⁷ skriver om i sin bok.

Sedan dess har slöjan varit ett hett ämne i fransk inrikespolitik. Så sent som i höstas antogs en lag som förbjuder bärande av heltäckande slöja på allmän plats.

Liknande förbud finns eller diskuteras i flera andra EU-länder. Under valrörelsen deklarerade Jan Björklund att han ville införa ett förbud mot att bära heltäckande slöjor i svenska skolor. Trots att varken lärarnas fackföreningar eller Björklund själv visste om det verkligen fanns någon lärare som någonsin gjort just detta.

Slöjan väcker uppenbarligen ont blod. Trots att en liten minoritet av alla muslimska kvinnor bär den. I Sverige rör det sig om ett hundratal, flera av dem etniskt svenska konvertiter.

Så visst krockar islam, i det här fallet i form av slöjan, med vår västerländska värld. Men vad är det egentligen som krockar? I boken "One-Dimensional Woman" menar Nina Power¹⁸ att konflikterna kring

frågan är logiska. Heltäckande slöjor strider nämligen mot en vår kulturs kanske mest grundläggande fundament, nämligen kapitalismen.

Kapitalismen tvingar oss alla att sälja vår arbetskraft, vare sig vi vill eller inte. Den tvingar oss alla att vara varor. Detta föder en logik som tvingar många människor – särskilt kvinnor, särskilt personer med serviceyrken – att ständigt exponera sina kroppar. I Tyskland är det exempelvis både tillåtet och vanligt att annonsera efter personal som ”ser bra ut”.

Den som döljer sitt utseende – och därmed sin vara – bryter mot den här logiken. I en värld där vi alla är till salu får man inte slarva med förpackningarna. Vi är vandrande CV:n där vårt utseende, vare sig vi vill eller inte, är en viktig del. På den prekära arbetsmarknaden måste vi ständigt vara annonser för oss själva som berättar att vi är villiga, flexibla, har stora nätverk och ser jävligt bra ut. Power¹⁹ kallar detta en ”feminisering” av arbetskraften. Där egenskaper som tidigare ansetts vara kvinnliga, som flexibilitet och skönhet, numera efterfrågas på en allt större del av arbetsmarknaden och av allt fler arbetare både kvinnor och män

En kapitalistiskt förpackad arbetare kan alltså inte ha heltäckande slöja. Ett kapitalistiskt förpackat stycke arbetskraft visar istället tydligt vad han eller hon har att sälja. Ungefär som de mer eller mindre nakna människorna i den reklam översvämningar våra urbana miljöer.

DET VERKLIGA PROBLEMET ÄR INGET PROBLEM

Så att bära slöja offentligt kan vara ett problem. Att göra det som lärare kan snart vara förbjudet. Däremot är det uppenbarligen inget problem att förlägga de sämsta skolorna i de fattigaste delarna av staden. Så länge lärarna där inte undervisar i burka alltså.

Att samla alla fattiga, sjuka, arbetslösa och lågutbildad på på samma ställe är heller inget problem. Det är inget systemfel. Ojämligheter krockar inte med kapitalismen. Tvärtom. Det är en tecken på att den fungerar som den ska.

Bauman²⁰ citerar den brittiske journalisten Jeremy Seabrook

Poverty cannot be 'cured'. For it is not a symptom of the disease of capitalism. Quite the reverse. It is evidence of its robust good health. Its spur to even greater accumulation and effort...

Men för att slippa prata om orättvisor pratar vi om integration. Om människors tro. Om deras ursprung. Allt för att dölja att att våra vinster på det globala lyckohjulet betalas av någon annan, någons annanstans. Ibland på ett kokainfält i Colombia, i en sweatshop i Indonesien, en översvämmad stad i Pakistan eller en förgiftad flod i Indien. Andra gånger några hållplatser bort med bussen av en tredje generationens arbetslös.

FRÅN ÄVENTYR TILL OLYCKOR

Men vad krävs egentligen för att vi ska uppmärksamma de ojämlika förhållandena i förorterna? Ofta nås vi bara av vad Lilie Chouliaraki kallar "adventure news²¹", det vill säga notiser om enskilda händelser – oftast brott av olika slag – utan medlidande och med ansiktslösa agenter och offer. Om det är tillräckligt spektakulärt vill säga. Vardagsmisären är det sällan någon som uppmärksammar. Och goda nyheter förekommer knappt i media överhuvudtaget, varken från förorterna eller från någon annanstans.

Hösten 2007 arbetade jag som fritidsledare i Husby, en av Stockholms mest segregerade förorter både socioekonomiskt och etniskt. Under den här perioden inträffade ett brutal misshandel i Stockholms innerstad. En ung kille slogs och sparkades till döds av en eller flera förövare. Samtliga inblandade tillhörde övre medelklassen. Händelsen blev en stor nyhet. Det startades kampanjer i media och på facebook, något som gjorde en av initiativtagarna, den nuvarande riksdagsmannen Anton Abele, till kändis

Ungdomarna på fritidsgården var givetvis skrämda av händelsen. Men de var också upprörda. Varför blir ungdomsvåld bara nyheter när det sker i innerstaden och när medelklassens barn är inblandade? De berättade om en liknande misshandel i Husby något år tidigare. Med

lika gamla förövare. Lika gammalt offer. Men med uteslutande förortskillar inblandade och med en brutalitet och hänsynslöshet som vida överträffade dödsmisshandeln i innerstaden. Det blev inte en rad i rikspressen, bara en notis i lokaltidningen när kroppsdelar påträffades längs pendeltågsspåret.

Jag hade inget bra svar på varför händelserna fick så olika utrymme i media, trots att det var så lika. Annat än en vag känsla av att alla inte är lika intressanta i media. Alla offer är inte lika stora offer. En känsla av att vi inte behöver bege oss till ett krig eller en naturkatastrof i tredje världen för att upptäcka detta fenomen. Det räcker med att ta tunnelbanan några stationer västerut.

Chouliararaki hade kanske kunnat ge ett bättre svar. För att "adventure news", om exempelvis kroppsdelar längs ett järnvägsspår ska förvandlas till "emergency news²²" – det vill säga komplexa berättelser, med personliga historier och synliga offer – krävs bland annat västerländska offer. Om vi översätter västerlandet till civilsamhället eller medelklassen har vi möjliga svar på Husbyungdomarnas frågor.

Det krävs ett offer från de etablerade samhället för att emergency news ska bli adventure news. För att äventyret ska bli en olycka. Det krävs att civilsamhället attackeras. Det krävs en sten mot polisen, en avskuren brandslang eller offer eller förövare från medelklassen för att Lars Åberg och de andra tyckarna överhuvudtaget ska få chansen att tycka något i den här frågan.

EN RÄTTIGHET ÄR INTE NÖDVÄNDIGTVIS EN MÖJLIGHET

Så hur kommer vi till rätta med orättvisorna? Både Jürgen Habermas²³ och Benhabib²⁴ efterlyser en kosmopolitisk lagstiftning. Vi bör gå från nationella lagar till rättigheter för världsmedborgare. De ser framför sig en kosmopolitisk juridisk ordning där alla är garanterade vissa saker.

Det är ett stort steg att garantera alla samma rättigheter, att samma principer som gäller i ett land - exempelvis yttrandefrihet – också ska gälla globalt. Men är det tillräckligt? Vad betyder exempelvis

yttrandefrihet för en analfabetisk nomad i östra Kurdistan?

I Sverige har alla samma rättigheter. Åtminstone på pappret. Vi är lika inför lagen, har rösträtt, näringsfrihet, religionsfrihet och så vidare. Vi har också yttrandefrihet och tryckfrihet. Världens äldsta till och med. Vem som helst får starta en tidning och uttrycka sina åsikter och sin syn på världen.

Men vad är en rättighet värd om den inte samtidigt är en möjlighet? Om vi hårdrar det så har alla rätt att resa i tiden. Åtminstone tror jag inte att det föreligger något juridiskt hinder för det. Men den rätten är inte det minsta intressant förrän det finns en möjlighet göra tidsresor.

Jag har precis samma rättigheter som någon i Rosengård. Detta innebär inte nödvändigtvis att vi har samma möjligheter. Vem som helst får starta ett företag, men det hjälper om du har goda kontakter på banken och behärskar myndighetssvenska. Vi får praktisera vilken religion vi vill, men vissa religiösa symboler riskerar att förbjudas. Vem som helst får skriva i en tidning, men det förutsätter ofta god utbildning samt kontakter i branschen.

Ulrich Beck uttrycker problemet såhär:

Mänskliga rättigheter upphäver till synes eviga gränser, får dem att falla och tvingar fram nya gränsdragningar, nya selektiviteter som dock inte följer rättens logik utan maktens²⁵

Vem som helst får starta en dagstidning i Sverige. Men vem som helst kan inte göra det. Vem som helst får sprida sina åsikter – om exempelvis misär, fattigdom, segregation i Rosengård - men alla har inte samma möjligheter att göra detta.

VISSA GILLAR LIKA

I "The Divided West" resonerar Jürgen Habermas²⁶ kring ansvaret att delta. Inte bara som en rättighet utan faktiskt som en medborgerlig plikt. Alla som kan måste vara delaktiga i det offentliga samtalet.

Men hur deltar man i det offentliga samtalet som exempelvis ung

och frustrerad förortsbo? Som medborgare i allmänhet? Hur många har egentligen tillträde till offentliga diskussioner? Visst går det att rösta vart fjärde år och skriva insändare i lokaltidningen. Men vem som helst får inte skriva debattinlägg i någon av våra stora dagstidningar. De allra flesta kommer aldrig någonsin att befinna sig i Lars Åbergs privilegierade position där han kan delge hundratusentals läsare sin syn på en avskuren brandslag i Rosengård.

Vem som helst blir inte publicerad hursomhelst. Inte ens de omhuldade sociala medierna är särskilt öppna för den som inte kan koderna eller har rätt nätverk. De är inte särskilt sociala heller för den delen.

Jag har jobbat en hel del med ungdomar och kultur. Både i innerstaden och i de mest utsatta förorterna. Det är en enorm skillnad. Alla älskar kultur, men innerstadens barn ser sig både som konsument och producenter medan förortens barn uteslutande konsumerar. Givetvis finns det undantag, men mönstret är mycket tydligt.

Hur deltar man i en diskussion om man ser sig själv och sina vänner som uteslutande konsument? Om man inte ens kan föreställa sig själv som någon som skapar innehåll, mening och form? Då blir det inga debattartiklar i Dagens Nyheter. Ingen medverkan i Kvällsöppet. Inte ens en insändare i lokaltidningen. Oavsett hur förutsättningarna ser ut i övrigt. De få representanter för förorten som figurerar i media är enligt min erfarenhet följaktligen ofta barn till akademiker eller kulturarbetare.

För många av oss andra är det lättare än någonsin att göra oss hörda. Vem som helst kan starta en blogg eller ett twitterkonto och delta i debatten. Om du har en självbild som säger att du har något att säga. Att det är viktigt att du tar plats. Det går också att ta ställning i ett otal politiska frågor genom så kallad "slacktivism". Att trycka "like" på facebook eller stoltsera med Aftonbladets symbol för kampanjen "Vi gillar olika". En tidning som för övrigt verkar gilla allt annat än olika, om man tittar på vilka som faktiskt arbetar på redaktionerna.

FRÅN TORG TILL GALLERIA, FRÅN SAMTAL TILL SHOPPING

Finns det ens något fysiskt forum kvar där vi diskutera med varandra? Bauman²⁷ redogör för hur torgen och de offentliga platserna försvinner och ersätts med gallerior. Däremellan har till och med tvättomaterna, som också fungerat som mötesplatser, försvunnit. Torgen var tidigare forum för manifestationer och diskussioner. Det var platser där normer och åsikter skapades, testades, bekräftades eller avfärdades. När de privatiseras gäller plötsligt andra regler.

*Let me add that shopping malls are so constructed as to keep people moving, looking around, keep them diverted and entertained no end – but in no case for too long -- by any of the endless attractions; not to encourage them to stop, look at each other, talk to each other, think of, ponder and debate something other than the objects in display – not to pass their time in a fashion devoid of commercial value...*²⁸

Att förvandla gator och torg till gallerior är också ett sätt att möta social problematik. Något som satts i system i Stockholm. En klassiker är det område på Kungsholmen som tidigare kallades "Lilla Plattan" som förvandlades till "Vestermalmsgallerian". Ett blåsig torg med allt mellan social misär till sociala möten blev ett exklusivt shoppingcentrum med en slogan som lyder "Välkommen till det färgsprakande väst"

Men att bygga gallerior är också ett sätt att privatisera allmän egendom och försvåra det offentliga samtalet. I de flesta gallerior är det exempelvis förbjudet att dela ut politiska flygblad eller samla in namnunderskrifter. Det är inte tillåtet för ungdomar att "hänga". Det är däremot tillåtet att på ett ganska aggressivt sätt värva kunder till exempelvis teleoperatörer. Fri rörlighet för varor och tjänster. Spärrar och gränser för människor.

*No room is left for "local opinion leaders"; no room is left for "local opinion" as such*²⁹

I Stockholm har staden sålt ett tiotal förortscentrum till det beryktade brittiska fastighetsbolaget Boulton. Platser som tidigare varit offentliga glasas in. Nya regler gäller. Bara de som betraktas som kunder är välkomna. Bänkar försvinner och de enda sittplatser som återstår

återfinns inne på kaféer och restauranger. När Bolutbee köpte marken av staden lovade de att rusta upp de mest nedgångna platserna. Något de helt struntat i enligt till och med de politiker som var mest drivande i utförsäljningen.

I Skärholmen utanför Stockholm finns det åtta McDonalds och en gigantisk galleria. Dessutom Sveriges mest besökta plats, shoppingstaden Kungens kurva. Men knappt några offentliga miljöer kvar alls. Inga mötesplatser där invånarna bestämmer förutsättningarna. Bara köpcentra med en obeveklig kommersiell logik.

Den lokaliserade förortsbefolkningen har alltså knappt utrymme att kommunicera med varandra. Än mindre någon annan. Det verkar heller inte vara någon annan som bryr sig. Förrän det blir nyheter. Emergency news.

DET FÖRDÖMDA FÖRNUFTET

Att skära av en brandslang är alltså ett radikalt sätt att tolka Habermas. Oavsett intention. Den som skär av slangen deltar i debatten. Den som skär av slangen producerar innehåll i media. I lika hög grad som den som skriver en insändare, en ledare eller en debattartikel. Men med ett betydligt bredare genomslag.

Bauman³⁰ citerar den grekiske kommunisten Cornelius Castoriadis som menar att problemet med samtiden är att den slutat ifrågasätta sig själv. Att inte ställa vissa frågor är farligare än att låta bli att svara på frågor som redan finns på agendan. Att ställa fel frågor avleder uppmärksamheten från det som verkligheten är viktigt. Så varför inte hjälpa samtiden på traven?

För att det ska vara meningsfullt att ha en lösning måste det först finnas ett problem att lösa. Eftersom klassklyftor uppenbarligen inte är ett tillräckligt intressant problem i vår kosmopolitiska samtid får vi hitta på något annat. En fråga, rätt fråga, måste ställas innan vi kan få ett svar. Frågar vi inte kommer heller ingen att svara.

Många har försökt förstå det – åtminstone vid en första anblick –

meningslösa våldet i de fattiga förorterna. De till höger har förfärats, och ropat på hårdare tag och debatter om integration. De till vänster har förgäves letat manifest och politiska program. De har utan framgång försökt tolka upplopp, bilbränder, skolbränder och attacker mot samhällets officiella representanter som protester mot exkludering, fattigdom och segregation.

Men det finns inget sådant. Ingen kräver någonting. Den slovenske filosofen Slavoj Zizek³¹ frågar sig vad det är för värld vi lever i – med ett samhälle som anser sig grundas på valfrihet – där det enda alternativet till demokratisk konsensus är blint raseri.

När Zizek tittar på samma upplopp som Dikec, hittar han något helt annat än politiska program:

The riots where simply a direct effort to gain visibility... They where neither offering a solution nor constituting a movement for providing a solution. Their aim was to create a problem, to signal that they were a problem that could no longer be ignored³².

Det är nämligen så tragiskt att en kväll med en avskuren brandslang är en intressantare nyhet än årtal av fattigdom, social utslagning och misär. Det är tyvärr så tragiskt att Rosengård ofta bara blir en politisk fråga när någon högerpolitiker kräver hårdare tag mot konsekvenserna av sin egen politik. Det är tyvärr så tragiskt att det först måste skapas ”problem” för att det överhuvudtaget ska förekomma någon diskussion.

Så jag skapar ett problem.

Det kanske är moraliskt fel, men det är etiskt riktigt.

Jag har inga idéer om ett bättre samhälle.

Inget manifest. Inget partiprogram.

Jag förespråkar inte ett bättre samhälle.

Jag förespråkar inte något slags samhälle överhuvudtaget.

Jag tar bara platsen i besittning.

Skapar mitt eget gated community med en mur av brinnande bilar.

Mitt eget torg, mitt eget forum, på ruinerna av min högstadieskola.

Jag utövar min medborgerliga rätt att yttra mig och min skyldighet att delta i det offentliga samtalet.

Jag producerar emergency news och krönikor av Lars Åberg.

I'm restyling factuality

Men jag har egentligen ingen annan ambition än att ställa en fråga som ni måste besvara:

Varför bryr ni er inte förrän nu?

Därför skär jag av brandslangen.

-
- ¹ Fanon, F (2007) *Jordens fördömda* Stockholm: Leopard s251
- ² Åberg, L (2009) Dagens Nyheter 2009/05/04
- ³ Marx, K & Engels, F (1985) *Kommunistiska manifestet* Stockholm: Vertigo
- ⁴ Fanon, F (2007) *Jordens fördömda* Stockholm: Leopard
- ⁵ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s 88-89
- ⁶ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s 21
- ⁷ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press
- ⁸ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s22
- ⁹ Hebdige, D (1988) *Hiding in the light* London: Routledge s12
- ¹⁰ Enzensberger, H M (1993) *Expectations of Civil War* Frankfurt: Suhrkamp s 32
- ¹¹ Lewis, B (2004) *The Crisis of Islam* New York: Random House
- ¹² Dikec, M (2007) *Badlands of the Republic* Malden: Blackwell Publishing
- ¹³ Dikec, M (2007) *Badlands of the Republic* Malden: Blackwell Publishing
- ¹⁴ Åberg, L (2009) Dagens Nyheter 2009/05/04
- ¹⁵ Dikec, M (2007) *Badlands of the Republic* Malden: Blackwell Publishing
- ¹⁶ Benhabib, S (2006) *Another Cosmopolitanism* Oxford: University Press s51-61
- ¹⁷ Dikec, M (2007) *Badlands of the Republic* Malden: Blackwell Publishing
- ¹⁸ Power, N (2009) *One-Dimensional Woman* Winchester: O Books s 11-15
- ¹⁹ Power, N (2009) *One-Dimensional Woman* Winchester: O Books s 17-23
- ²⁰ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s79
- ²¹ Chouliaraki, L (2006) *The spectatorship of suffering* London: Sage s97-117
- ²² Chouliaraki, L (2006) *The spectatorship of suffering* London: Sage s114-115
- ²³ Habermas, J (2006) *The Divided West* Cambridge: Politly s115-193
- ²⁴ Benhabib, S (2006) *Another Cosmopolitanism* Oxford: University Press
- ²⁵ Beck, U (2005) *Den kosmopolitiska blicken* Göteborg: Diadalos s 82
- ²⁶ Habermas, J (2006) *The Divided West* Cambridge: Politly
- ²⁷ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s24-26
- ²⁸ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s25
- ²⁹ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s 26
- ³⁰ Bauman, Z (1998) *Globalization* New York: Columbia University Press s5
- ³¹ Zizek, S (2008) *Violence* London: Profile Books s64
- ³² Zizek, S (2008) *Violence* London: Profile Books s 65-66